

DOI: <https://doi.org/10.54937/dspt.2026.26.3.13-27>

Parents' Perspectives on Support Provided by Kindergartens During the Child's Adaptation Period

Pohled rodičů na podporu ze strany mateřské školy v období adaptace dítěte

Klára Hlůžová

Abstract

This article explores the experiences of parents during their child's transition into kindergarten. It focuses on the subjective management of separation and the level of satisfaction with the support provided by the kindergarten. The research was conducted through an online questionnaire survey completed by 387 parents. The aim was to examine whether there is a relationship between parents' subjective experience of separation, their preferred parenting approach, and the scope of support received. The findings indicated that a higher number of support measures was associated with greater parental satisfaction, though not with the emotional experience of separation. Partial differences were identified among parent groups with different parenting orientations; however, no statistically significant associations were found. The study highlights the importance of support provided to parents during the adaptation period and emphasizes the need for a differentiated approach from kindergartens.

Keywords: Adaptation. Support. Parent. Kindergarten. Parenting. Separation.

Úvod

Období, kdy dítě poprvé vstupuje do mateřské školy, představuje významný a často náročný okamžik pro celou rodinu. Jde o jeden z prvních životních milníků psychosociálního vývoje jedince i jeho nejbližšího okolí. Uvedený fenomén není specifický pouze pro naši společnost, ale je přítomen rovněž v mnoha dalších zemích a kulturách, kde existuje institucionalizovaná předškolní výchova (Niesel & Griebel, 2005; Besi & Sakellariou, 2019; Alwaely et al., 2021; Khojanazarova, 2022; Eshchanova, 2023). Tento vývojový krok je obvykle spojen s velkým očekáváním, ale zároveň také s nejrůznějšími obavami (Machovcová et al., 2020; Hejzlarová, Muralová & Konrádová, 2021).

Mladší předškolní dítě a jeho rodina získávají první zkušenosti s institucí, která ztělesňuje systém vzdělávání, společensky uznávaných hodnot a cílů. Takové zkušenosti utvářejí i obrazy spojené s nástupem do základní školy (Lam & Pollard, 2006). Výzkumy ukazují, že kvalita prožité adaptace

při vstupu do mateřské školy a začlenění do organizovaného dětského kolektivu může mít vliv na pozdější vzdělávací výsledky, v některých případech dokonce i na riziko předčasného ukončení školní docházky (Welchons & McIntyre, 2017; Bailey et al., 2021).

Rada studií potvrzuje, že dobře fungující mateřská škola má pozitivní dopad na socializaci dítěte a podporuje jeho tělesný i mentální vývoj (např. Sylva et al., 2004; Siraj-Blatchford et al., 2008; Sylva et al., 2010; Goldfeld et al., 2016; Morgan, 2019). Přesto však existují rodiny, které se rozhodnou ponechat dítě raději v domácím prostředí (Picková, 2017; Machovcová et al., 2020). Důvody tohoto rozhodnutí mohou být různé – významným faktorem je mimo jiné i způsob přijetí dítěte do kolektivního zařízení. Zkušenosti ukazují, že pokud je v adaptačním období věnována podpora také rodičům, zvyšuje se pravděpodobnost úspěšného zvládnutí této životní změny (Gialo et al., 2010).

V mnoha případech zároveň vstup do mateřské školy znamená první delší separaci dítěte od hlavních pečujících osob. Tato změna bývá občas spojena s pocity smutku, úzkosti a nejistoty. Pro dítě může být zvládnutí situace podmíněno tím, zda má ve svém okolí stabilního dospělého, který dokáže nabídnout emoční oporu a vytvořit tzv. podpůrné prostředí (*holding environment*) – tedy prostor psychického i fyzického bezpečí, jak jej popisuje Winnicott (1965, též 2018). Schopnost „udržet“ dítě v náročné situaci vyžaduje od rodičů značné emoční i energetické nasazení. Individuální rozdíly mezi rodiči ve schopnosti kontejnovat a zpracovat pocity (*Emotional containment*, Bion, 1962) vlastní i dětské mohou zásadně ovlivnit celý průběh adaptace. Zejména u dětí s nejistou citovou vazbou, které reagují na abruptivní odloučení od mateřské osoby velmi úzkostně (Bowlby, 2023), nebo v případech, kdy se rodič s potřebou separace vnitřně neztotožňuje, může být citlivá a dostupná podpora ze strany pedagogických pracovníků rozhodujícím faktorem pro zdárné zvládnutí této vývojové etapy.

Z výše uvedeného vyplývá, jak významné a formující je období vstupu dítěte do mateřské školy pro něj a jeho blízké okolí. Představuje přechodovou fázi, během níž si dítě zvyká na nové prostředí, navazuje nové formy interakcí a učí se chápat a přijímat pravidla, která zde platí. Pro úspěšné přizpůsobení se požadavkům mateřské školy je zásadní, aby nejen dítě, ale i jeho hlavní pečující osoby vnímali mateřskou školu jako bezpečné a vstřícné prostředí, kde panuje partnerský a respektující přístup. Pedagogickými pracovníky by měla být aktivně nabízená odborná opora (Lipnická, 2017; Kambouri et al., 2021).

Metodologie výzkumu

Cílem výzkumu bylo analyzovat, jak rodiče vnímají adaptační období dítěte při jeho vstupu do mateřské školy a jak hodnotí podporu poskytovanou ze strany školy. Zaměřili jsme se na to, jaké typy podpory byly rodičům

nabídnuty, jak rodiče tyto formy podpory hodnotili z hlediska užitečnosti, a jak souvisí nabídka podpory se spokojeností rodičů i jejich prožíváním separace od dítěte. Dále jsme zkoumali, zda se míra zvládnutí odloučení liší v závislosti na výchovném stylu rodiče.

Použitou metodou byl kvalitativně orientovaný výzkum realizovaný prostřednictvím autorsky vytvořeného dotazníku. **Šetření** probíhalo od začátku prosince 2024 do konce února 2025 online formou.

Výzkumný vzorek tvořilo celkem 387 respondentů, kteří mají vlastní zkušenost s adaptací potomka na nové prostředí.

Většinu dotazovaných tvořily ženy ($n = 380$; 98,2 %), což odpovídá předpokladu, že adaptačního procesu se častěji účastní matky než otcové.

Věkové rozpětí účastníků se pohybovalo mezi 24 a 57 lety. Nejčastěji byli zastoupeni rodiče ve věku 30–39 let. Věkový průměr respondentů činil přibližně 34,4 let ($M = 34,35$; $SD = 5,22$). Mediánový věk byl 34 let, což znamená, že polovina dotazovaných byla mladší než 34 let a polovina starší. Hodnota směrodatné odchylky ($SD = 5,22$) naznačuje poměrně malou variabilitu věku v rámci vzorku, tedy že většina respondentů se věkově pohybovala v blízkosti průměrné hodnoty.

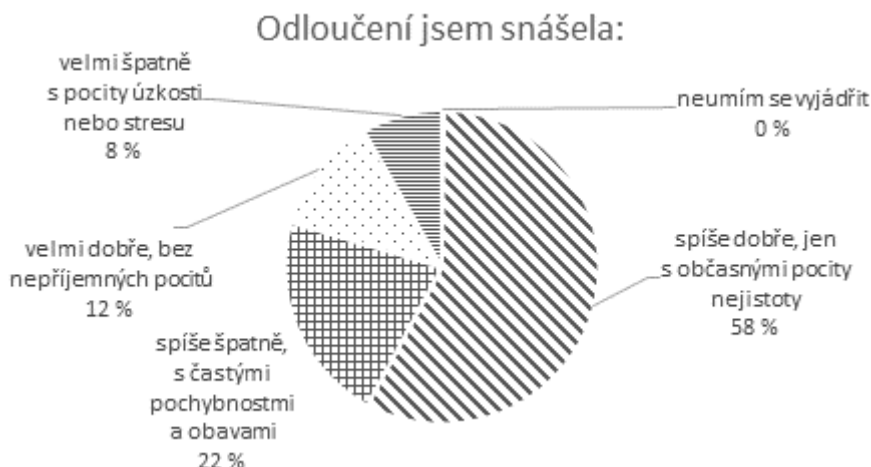
Z hlediska vzdělání převažovali respondenti s vysokoškolským titulem ($n = 184$; 47,5 %), následovaní absolventy středních škol s maturitou ($n = 137$; 35,4 %). Menší zastoupení měli respondenti se základním vzděláním ($n = 6$; 1,6 %) a s doktorským studiem ($n = 6$; 1,6 %). Disproporce ve složení výzkumného vzorku ve srovnání s celkovou populací České republiky může být způsobena samotným charakterem šetření. Výzkum se zaměřil na rodiče předškolních dětí ve věku 3 až 6 (resp. 2–7) let, přičemž skupina aktivně participujících respondentů s vysokoškolským vzděláním bývá v online dotaznících běžně nadreprezentována.

Z geografického hlediska byli respondenti rozloženi napříč celým územím České republiky. Nejvíce odpovědi pocházelo z Hlavního města Prahy ($n = 91$; 23,5 %), dále z Jihočeského kraje ($n = 46$; 11,9 %), Jihomoravského kraje ($n = 22$; 5,7 %), Kraje Vysočina ($n = 18$; 4,7 %), Královéhradeckého kraje ($n = 18$; 4,7 %) a nejméně z Karlovarského kraje ($n = 5$; 1,3 %).

Prezentace dat zahrnuje jak deskriptivní statistiky, tak i výsledky několika typů inferenčních analýz. Kromě základního popisu odpovědí respondentů byly použity neparametrické metody, konkrétně Kruskal–Wallisův test, chí-kvadrát test nezávislosti a Spearmanova korelace. Tyto metody umožnily sledovat souvislosti mezi vnímanou spokojeností rodičů, subjektivním prožíváním separace, počtem a charakterem nabízené podpory a výchovným zaměřením rodičů.

Vyhodnocení a interpretace dat

Prostřednictvím dotazníku jsme zjišťovali, jak rodiče zvládají pocity spojené s odloučením dítěte při jeho vstupu do mateřské školy. Snažili jsme se zároveň zachytit a popsat některé faktory, které se na těchto pocitech mohou podílet. Koláčový graf níže znázorňuje rozložení odpovědí na otázku: „*Odloučení od dítěte jsem snášel/a...*“

Graf č. 1: Pocity rodičů v souvislosti se separací

Zdroj: vlastní šetření

Přibližně tři pětiny rodičů ($n = 233$; 57,6 %) uvádějí, že odloučení od dítěte snášeli spíše dobře, i když s občasnými pocity nejistoty. Další 12,1 % ($n = 47$) popisuje své prožívání jako velmi dobré – tedy bez jakýchkoli negativních emocí. Celkem tedy téměř 70 % rodičů ($n = 280$) zvládlo separaci relativně dobře.

Naopak více než pětina rodičů ($n = 84$; 21,7 %) uváděla časté pochybnosti a obavy a dalších 8,3 % ($n = 32$) prožívalo závažné negativní emoce, jako je stres nebo úzkost. Celkem tak **více než čtvrtina respondentů** ($n = 116$) **označila separaci jako psychicky náročnou**.

Tyto výsledky potvrzují **důležitost cílené podpory nabízené rodičům** v adaptačním období při vstupu dítěte do mateřské školy.

Abychom lépe porozuměli faktorům, které mohou ovlivňovat prožívání tohoto náročného období, zaměřili jsme se rovněž na souvislost mezi uváděnou mírou zvládání separace a výchovnými preferencemi rodičů. Před námi již E. Šmelová v šetření realizovaném roku 2004 na vzorku 430 respondentů zjistila, že dle názorů 85 % rodičovské veřejnosti by v mateřské škole měla převládat mírná výchova s jasnými pravidly. Ve zbývajících 8 % byli rodiče stoupenci velmi mírné výchovy a 7 % výchovy přísné (Šmelová, 2005).

V našem šetření z přelomu roku 2024/2025 byli rodiče dotázáni, jaký přístup při výchově svých dětí nejčastěji preferují. Mohli si zvolit mezi danými možnostmi: upřednostňuji co největší péči, podporu a ochranu; upřednostňuji co největší volnost a rozvoj tvořivosti; vyváženost mezi kázní a volností; výchovu ke kázní a pořádku; nemám konkrétní očekávání.

Tabulka č. 1: Výchovné preference rodičů

Preference přístupu ve výchově:	Počet odpovědí:	Procentuální zastoupení (N=387)
co největší péči, podpoře a ochraně	112	29 %
co největší volnosti a rozvoji tvořivosti	31	8 %
namám konkrétní cíl výchovy	35	9 %
výchovu ke kázní a pořádku	10	3 %
vyváženosti mezi kázní a volností	199	51 %

Zdroj: vlastní šetření

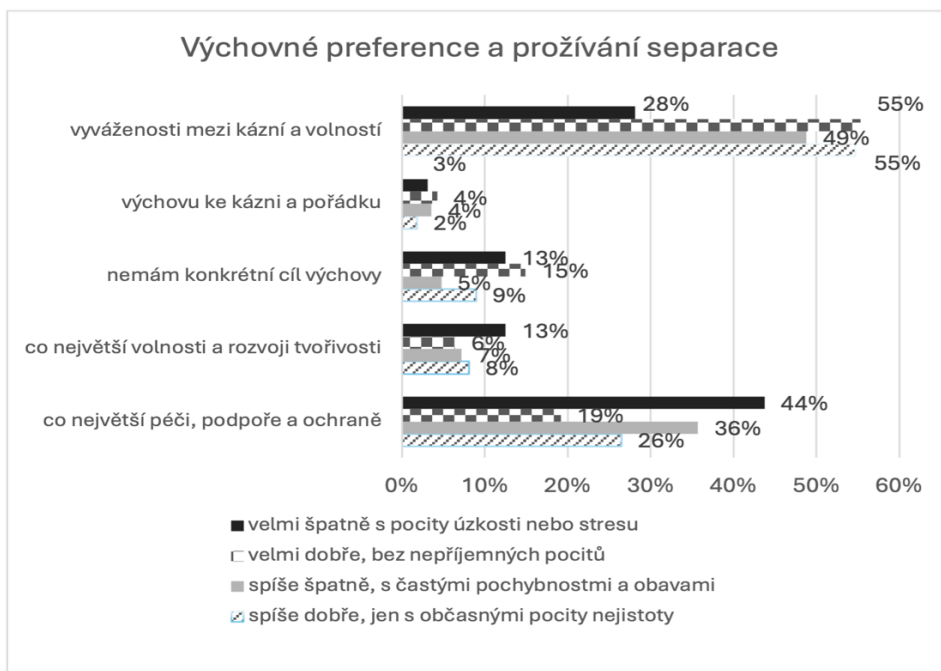
Námi získané údaje jsme následně porovnali s odpověďmi respondentů týkajícími se prožívání jejich separace od dítěte. Data ukazují nejvýraznější rozdíly mezi skupinami rodičů rozdělenými podle jejich výchovných preferencí. **Nejpočetnější skupinu** tvořili rodiče, kteří se při výchově orientují na **vyváženost mezi kázní a volností** (n = 199). Z této skupiny 61,3 % uvedlo, že odloučení snášeli spíše dobře, a 13,1 % velmi dobře. Negativní prožívání bylo méně časté – 20,6 % odpovědělo „spíše špatně“ a pouze 4,5 % „velmi špatně“.

Rodiče preferující přístup zaměřený na co největší péči, podporu a ochranu (n = 112) častěji uváděli zátěžové prožívání separace – 26,8 % zvolilo odpověď „spíše špatně“ a 12,5 % „velmi špatně“. Pozitivní odpovědi („spíše dobře“ a „velmi dobře“) zaznamenalo 60,7 % respondentů z této skupiny.

Mezi rodiči bez jasně definovaného výchovného cíle (n = 35) převažovalo pozitivní hodnocení – 57,1 % z nich snášelo separaci spíše dobře a 20,0 % velmi dobře. Zároveň však 20,0 % respondentů uvedlo negativní prožívání.

Rodiče upřednostňující rozvoj tvořivosti a volnosti (n = 31) nejčastěji odpovídali „spíše dobře“ (58,1 %), ovšem ve srovnání s ostatními skupinami se zde vyskytoval také vyšší podíl odpovědí „velmi špatně“ (12,9 %).

Nejmenší skupinou byli rodiče zaměření na kázeň a pořádek (n = 10), u nichž byl podíl negativních odpovědí (30 % spíše špatně, 10 % velmi špatně) nejvyšší napříč všemi skupinami.

Graf č. 2: Výchovné preference a rodičovské prožívání separace

Zdroj: vlastní šetření

Prožívání separace od dítěte při jeho vstupu do mateřské školy může v určité míře souviset s výchovnými preferencemi rodičů. **Rodiče orientující se na vyváženost mezi kázní a volností či podporující volnost a tvořivost dítěte častěji uváděli pozitivní emoční prožívání tohoto období.** Je možné, že tito rodiče vnímají separaci jako přirozený vývojový krok a mají větší důvěru ve schopnosti dítěte zvládat nové situace. Naopak rodiče s preferencí pro výchovu založenou na kázní a řádu či na intenzivní ochraně dítěte uváděli častěji náročné prožívání separace. Tento výsledek může souviset s vyšší mírou kontroly, kterou v rodinných vztazích uplatňují, a s nižší mírou důvěry vůči vnějšímu prostředí mateřské školy.

Je však třeba podotknout, že výchovné preference rodičů byly v tomto výzkumu zjišťovány prostřednictvím jediné výběrové položky, a nelze je tedy zaměňovat za komplexní typologii výchovných stylů. Přesto tato data naznačují, že **nastavení rodiče vůči výchově může mít vliv na to, jak prožívá proces separace a adaptace dítěte na mateřskou školu.**

Pro zjištění, zda mezi výchovným zaměřením rodičů a jejich prožíváním odloučení existuje statisticky významný vztah, byl použit χ^2 test nezávislosti. Obě proměnné byly analyzovány jako kategoriální.

Výsledky ukázaly, že mezi výchovným zaměřením rodiče a tím, jak snášel odloučení od dítěte při nástupu do mateřské školy, nebyl prokázán

statisticky významný vztah, $\chi^2(12, N = 386) = 16.21$, $p = 0.182$. Velikost efektu odpovídá malému vztahu (Cramérův $V = 0.118$).

Ačkoli popisná data naznačovala rozdíly v prožívání separace mezi skupinami rodičů s různým výchovným zaměřením, výsledky χ^2 testu neprokázaly statisticky významný vztah mezi těmito proměnnými ($\chi^2(12, N = 386) = 16.21$; $p = 0.182$; Cramérův $V = 0.118$). To znamená, že námi pozorované rozdíly mohou být dílem náhody a nelze je s jistotou zobecnit na širší populaci.

Je pravděpodobné, že na subjektivní prožívání odloučení má vliv celá řada dalších faktorů, včetně osobnostního nastavení rodiče, jeho předchozích zkušeností se separací. Odvíjí se rovněž od věku a povahy dítěte nastupujícího do mateřské školy, od jeho zdravotního stavu či kvality podpory poskytované konkrétní školou.

Přesto učiněná dílčí zjištění otvírají prostor pro další výzkum, který by mohl výchovné přístupy zkoumat v širším kontextu a s použitím komplexnějších diagnostických nástrojů.

V rámci šetření jsme se dále zabývali otázkou, zda má **počet nabídnutých forem podpory** vliv na to, **jak rodiče vnímají její účinek na své vlastní emoční prožívání**. V nabídce byly: informační materiály školy ohledně separace dítěte od rodiny a jeho zdárné adaptace, přednášky pro rodiče, osobní návštěva v MŠ za účelem seznámení se s personálem a s prostředím, den otevřených dveří, „hravá odpoledne“ (tzv. dílničky v období ještě před samotným nástupem dítěte do MŠ), možnost dítěte mít s sebou fotografii rodiny, možnost dítěte mít ve třídě svou oblíbenou hračku, postupně se prodlužující časové intervaly pobytu v MŠ, možnost společné přítomnosti rodiče s dítětem během prvních dnů v MŠ, konzultace s pedagogem o průběhu včlenění dítěte do kolektivu, možnost konzultace s psychologem, rodičovská podpůrná skupina. V dotazníku respondenti zaškrtovali, které z uvedených forem podpory jim byly při vstupu jejich dítěte do MŠ skutečně nabídnuty.

Pro ověření, zda existuje rozdíl v kvantitě podpory nabídnuté rodičům a jejich hodnocení vlivu této podpory na své vlastní prožívání, byl použit **neparametrický Kruskal–Wallisův test**.

Rodiče byli podle odpovědi na otázku „*Myslíte si, že tato podpora ovlivnila vaše pocity spojené s nástupem dítěte do MŠ?*“ rozděleni do tří skupin vnímaného vlivu podpory:

1. podpora měla pozitivní vliv, 2. podpora měla negativní vliv, 3. podpora neměla žádný vliv (nevnímal/a jsem rozdíl).

Výsledek testu neprokázal statisticky významný rozdíl v počtu typů nabízené podpory mezi těmito skupinami, $\chi^2(3) = 5.96$, $p = 0.114$. Hodnota epsilon čtverce ($\epsilon^2 = 0.0154$) ukazuje na velmi malou velikost efektu, **což naznačuje, že mezi tím, kolik forem podpory bylo rodičům nabídnuto, a tím, jaký vliv této podpoře přisuzují na své vlastní prožívání, nebyl zjištěn významný vztah**. V rámci našeho šetření jsme nezjišťovali reálnou kvalitu nabízené podpory v určité škole, ani její obsah či rozsah. Proto je obtížné činit závěry o tom, zda určité typy podpory byly efektivnější než jiné,

nebo zda bylo jejich poskytnutí dostatečné. Je pravděpodobné, že vnímání vlivu podpory na prožívání rodiče není dáno pouze počtem jejích forem, ale i tím, do jaké míry byla nabídnutá podpora vnímána jako smysluplná, adresná a odpovídající potřebám dané rodiny.

Zkoumali jsme také, zda existuje **vztah mezi počtem poskytnutých forem podpory a subjektivní spokojeností rodičů** s mírou podpory ze strany mateřské školy. Výsledky ukázaly, že tento vztah **je statisticky významný a pozitivní** – tedy že čím **více forem podpory bylo rodičům nabídnuto, tím častěji uváděli vyšší spokojenost** s podporou ($\rho = 0,35$, $p < .001$). Přestože se jedná o vztah pouze střední síly, lze ho chápat jako jeden z důkazů, že širší nabídka forem podpory může zvyšovat subjektivní pocit rodiče, že je mateřská škola v adaptačním období dostatečně vstřícná a podporující.

Zjištěné výsledky ukazují, že vyšší počet forem nabízené podpory ze strany mateřské školy souvisí se zvýšenou spokojeností rodičů s mírou poskytnuté podpory. Vztah je statisticky významný a má střední sílu, což lze chápat jako potvrzení toho, že rodiče vnímají pestřejší nabídku podpory pozitivně a oceňují, když jim školka poskytne více možností. Na druhou stranu však nebyl zjištěn vztah mezi počtem nabízených podpor a subjektivním emočním prožíváním rodiče v adaptačním období. I když mateřská škola nabídne rodiči více forem podpory a ten tuto nabídku hodnotí kladně, nemusí to nutně znamenat, že se díky tomu subjektivně cítí lépe či jistěji v náročném období adaptace. Tento výsledek podtrhuje důležitost nejen kvantity, ale především kvality a relevance podpory vzhledem ke konkrétní situaci rodiny. Podpora, která není vnímána jako adresná nebo která neodpovídá aktuálním potřebám rodiče, může být hodnocena kladně (např. jako dobrý záměr), ale nemusí mít přímý dopad na prožívání a psychické zvládnání dané situace.

Spokojenost s podporou

Míra spokojenosti respondentů s podporou ze strany mateřské školy během adaptačního období byla sledována pomocí otázky: *Byl/a jste spokojená/y s mírou podpory ze strany MŠ v době nástupu Vašeho dítěte do MŠ?* Rodiče pomocí desetibodové číselné škály, kdy hodnota 1 zastupovala naprostou nespokojenost a 10 naprostou spokojenost vyjadřovali kvalitu zkušenosti s podporou poskytovanou mateřskou školou.

Výsledky ukazují významnou míru spokojenosti rodičů s podporou ze strany mateřské školy během adaptačního období. Více než polovina rodičů (62,2 %) zvolila hodnotu 8–10, tedy vysokou nebo velmi vysokou spokojenost. Naopak hodnoty 1–4 (značící výraznou nespokojenost) uvedlo jen 14,5 % respondentů. Průměrné hodnoty (5–7) zvolilo 23,3 % rodičů.

Položka upozorňuje, že většina rodičů se cítila být mateřskou školou náležitě podpořena během nástupu dítěte, což potvrzuje efektivitu stávajících adaptačních přístupů. Nižší hodnocení podpory ze strany zhruba šestiny rodičů

může odrážet různé okolnosti – například vyšší očekávání ze strany rodiče, specifické potřeby dítěte, ale také to, že podpora ze strany mateřské školy nebyla v některých případech dostatečně dostupná, uspokojivě různorodá nebo přizpůsobená konkrétní situaci rodiny.

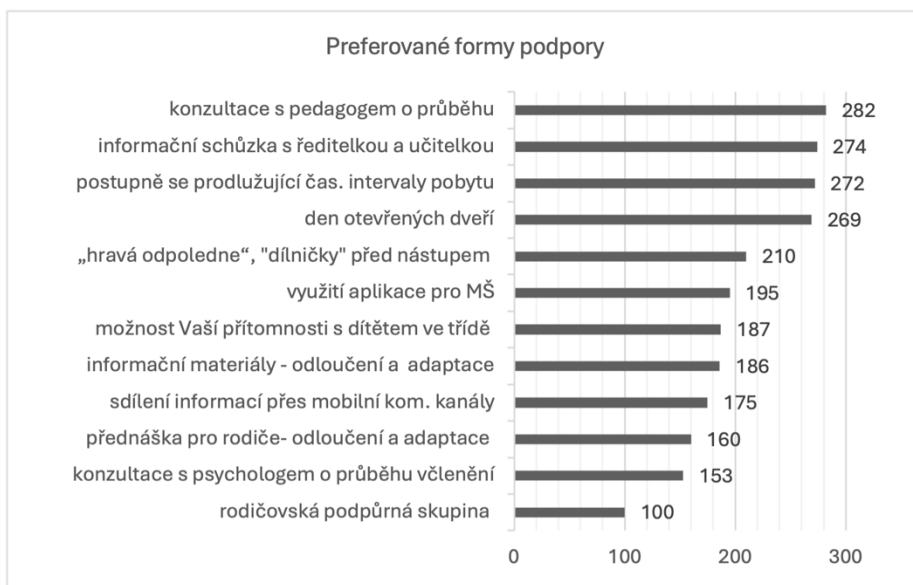
Pro ověření souvislosti mezi prožíváním odloučení od dítěte při jeho nástupu do mateřské školy a mírou spokojenosti rodičů s podporou ze strany MŠ byla použita Spearmanova korelace, která je vhodná pro hodnocení vztahu mezi ordinálními proměnnými. Z analýzy byli vyloučeni respondenti, kteří na otázku ohledně prožívání odloučení odpověděli „neumím se vyjádřit“, protože tato odpověď nemá ordinální charakter a nebylo by možné ji validně zahrnout do výpočtu Spearmanovy korelace.

Výsledky ukázaly statisticky významný negativní vztah mezi subjektivním prožíváním separace a spokojeností s mírou podpory ze strany mateřské školy ($r_s = -0,397$; $p < 0,001$; $N = 354$). Tento výsledek naznačuje, že rodiče, kteří snášeli odloučení od dítěte obtížněji, zároveň častěji uváděli nižší míru spokojenosti s poskytnutou podporou během adaptačního období. Podle Cohenova interpretačního rámce (1988) odpovídá tato hodnota středně silnému vztahu. Zjištění dále potvrzují význam podpory ze strany MŠ jako cílené intervence, která může ovlivňovat rodičovské prožívání. Dále zdůrazňují potřebu hlubšího zkoumání aspektů, jež ovlivňují spokojenost rodičů v kontextu adaptace dítěte na mateřskou školu.

Preference forem podpory

Abychom lépe zmapovali, které typy podpory rodiče upřednostňují, požádali jsme je prostřednictvím dotazníku, aby vybrané možnosti ohodnotili. Každou z uvedených forem posuzovali pomocí pětibodové škály, kde hodnota 1 znamenala „nejedná se o podporu“ a hodnota 5 označovala „velmi užitečnou podporu“.

Následující graf zachycuje počet rodičů, kteří danou formu podpory označili jako užitečnou nebo velmi užitečnou – přidělením bodů 4 a 5.

Graf č. 3: Preferované formy podpory

Zdroj: vlastní šetření

Nejčastěji oceňovanou formou podpory byla možnost **konzultace s pedagogem** o průběhu včlenění dítěte do kolektivu (282 rodičů, tj. 72,9 %). Velmi vysokého hodnocení dosáhla také **informační schůzka** s ředitelkou a učitelkou (274 rodičů, 70,8 %) a možnost **postupného prodlužování pobytu dítěte** v mateřské škole (272 rodičů, 70,3 %). Podobně byl vysoce hodnocen i **den otevřených dveří** (269 rodičů, 69,5 %).

Další formy podpory byly oceňovány méně, avšak stále výrazná část rodičů je vnímala jako užitečné. Patří sem například **„hravá odpoledne“** (210 rodičů, 54,3 %), využití **aplikace** pro MŠ (195 rodičů, 50,4 %) či možnost **být přítomen s dítětem ve třídě** během prvních dnů (187 rodičů, 48,3 %).

Naopak nejméně pozitivně byly přijímány formy podpory spojené s intenzivnějším osobním či odborným zapojením. Konzultace s psychologem považovalo za užitečné 153 rodičů (39,5 %), přednášku o odloučení dítěte od rodiny 160 rodičů (41,3 %) a rodičovskou podpůrnou skupinu 100 rodičů (25,8 %).

Z výzkumných dat vyplývá, že rodiče preferují především **praktické a organizační formy podpory**, které jim poskytují jasné informace o fungování mateřské školy a zároveň umožňují postupné a citlivé zapojení dítěte do kolektivu. Formy podpory zaměřené na hlubší emoční sdílení či odbornou reflexi jsou naopak vnímány jako méně potřebné. To může souviset jak se subjektivním pocitem rodičů, že uvedené formy podpory nepotřebují, tak i s objektivní skutečností, že tyto aktivity nejsou běžně dostupné nebo institucionálně zakotvené v praxi mateřských škol.

Diskuse

Výsledky výzkumu poukazují na skutečnost, že i když většina rodičů prožila adaptační období svého dítěte relativně příznivě, existuje nezanedbatelná menšina, pro kterou byl tento proces emočně náročný. To podtrhuje význam systematické podpory nejen pro děti, ale také pro o ně pečující členy rodiny. Především rodiče, kteří zažívali úzkost, nebo opakované pochybnosti, mohou být ve zvýšeném riziku znejistění v roli otce či matky, což se následně může promítat i do průběhu odpoutávání se a širší sociální adaptace samotného dítěte.

Dílčí rozdíly v prožívání separace se objevily v souvislosti s výchovnými preferencemi rodičů – pozitivnější prožívání bylo častější u rodičů s orientací na tvořivost a vyváženost, zatímco náročnější emoce uváděli častěji rodiče preferující ochranné či autoritativnější přístupy. Tato zjištění lze interpretovat s ohledem na pravděpodobně vyšší míru důvěry a otevřenosti u rodičů volněji strukturovaných přístupů. Statistická analýza však tyto rozdíly nepotvrdila jako významné. To může být dáno jednak metodickým omezením (např. jednorozměrné měření výchovné preference), jednak komplexností faktorů, které do prožívání separace vstupují.

Významným zjištěním je skutečnost, že **vyšší počet nabízených forem podpory byl spojen s vyšší spokojeností** rodičů, **nikoli** však s jejich **přímým emočním prožíváním**. Tato diskrepance naznačuje, že subjektivní spokojenost s nabídkou služeb může odrážet vnímání kvality a vstřícnosti instituce, zatímco samotné prožívání separace je hlubší a komplexnější proces, ovlivněný faktory mimo bezprostřední vliv školky. Emoce spojené s odloučením mohou být zakořeněny v osobní historii, předchozích zkušenostech či kontextu specifického fungování rodinného systému.

Z hlediska využívání různých forem podpory se ukázalo, že **rodiče oceňují** především ty, které jim umožňují **přímý kontakt s prostředím školky a s pedagogy** (den otevřených dveří, důležitá pro ně je informační schůzka, možnost postupné adaptace). Méně časté a hůře hodnocené byly naopak odborné intervence – jako konzultace s psychologem či rodičovské skupiny. To může souviset jak s jejich omezenou dostupností v běžné praxi, tak i s nižšími potřebami většiny rodičů. Nelze však vyloučit ani faktory, jako je nedostatečné povědomí o těchto formách podpory, nebo přetrvávající stigma spojené s vyhledáním psychologické pomoci.

Celkově tato zjištění potvrzují, že podpora rodičů v adaptačním období je významná a žádoucí, zároveň je však nutné přistupovat k ní diferencovaně – **s ohledem na individuální potřeby, očekávání a kontext konkrétní rodiny**. Jednotné přístupy mohou být užitečné jen částečně. Větší efekt může přinést pestrá a flexibilní nabídka, která umožní rodičům volit formu podpory, která jim v danou chvíli nejlépe vyhovuje.

Doporučení pro praxi

Na základě výzkumných zjištění lze doporučit několik konkrétních kroků pro zlepšení adaptační podpory v mateřských školách: 1) **Posílit dostupnost praktických forem podpory** – např. dny otevřených dveří, možnost postupného zvykání dětí, informační schůzky – a zajistit jejich konzistentní realizaci napříč školami. 2) **Zajistit kvalitní a bezpečné prostředí pro konzultace** – pedagogové by měli být vyškoleni v základních principech citlivé komunikace s rodiči a v rozpoznávání potřeby specializované podpory. 3) **Zprostředkovat informace o možnostech psychologické podpory** (sít pedagogicko-psychologických poraden, speciálně pedagogických center, středisek výchovné péče), **nenucenou a přístupnou formou** – např. pomocí letáků, anonymních online dotazů nebo krátkých informačních videí. 4) **Podporovat individualizaci adaptačních plánů** – přizpůsobit adaptační proces podle potřeb konkrétní rodiny, nikoliv pouze dle provozních možností zařízení. 5) **Sledovat zpětnou vazbu rodičů i po adaptaci dítěte** – krátké follow-up dotazníky nebo neformální rozhovory mohou pomoci identifikovat oblasti ke zlepšení.

Závěr

Výsledky výzkumu ukazují, že adaptační období dítěte při vstupu do mateřské školy bývá většinou rodiči hodnoceno – proti našim původnímu očekávání – jako méně náročné, přičemž při jeho reflexi převažují u dotázaných pozitivní emoce. Přesto však více než **čtvrtina respondentů uváděla, že prožívala obavy, pochybnosti či stres**. Tato skutečnost potvrzuje **význam profesionální opory** nejen pro děti, ale také pro rodiče, kteří se s tímto vývojovým mezníkem vyrovnávají různými způsoby.

Z analýzy vyplynulo, že vyšší počet nabízených forem podpory souvisí s vyšší spokojeností rodičů s přístupem mateřské školy, jejíž pedagogičti pracovníci jsou takto aktivní. Na druhé straně nebyla prokázána podstatná souvislost mezi počtem poskytnuté podpory a subjektivním emočním prožíváním rodičů. Tento rozdíl naznačuje, že vnitřní prožívání rodiče je komplexněji ovlivněno – například jeho předchozími zkušenostmi, osobnostními charakteristikami či celkovou připraveností na separaci potomka z kruhu rodiny.

Dílič odlišnosti se objevily také v **souvislosti s výchovným zaměřením rodičů**. Z popisné statistiky vyplývá, že rodiče směřující k vyváženému a tvořivému přístupu častěji prožívali separaci pozitivně, zatímco rodiče s preferencí pro ochranu nebo důraz na kázeň uváděli častěji negativní pocity. Statistická analýza však tyto rozdíly nepotvrdila jako významné, a je proto vhodné je interpretovat s opatrností.

Celkově lze říct, že **rodiče oceňují různorodost nabízené podpory** – zejména možnosti osobního setkání s pedagogy, váží si otevřené komunikace a oceňují eventualitu pozvolné adaptace dítěte. Nízký zájem o psychologické

konzultace či podpůrné skupiny může být způsoben jak nižší dostupností těchto forem podpory, tak i tím, že pro většinu dotázaných nebyly v dané situaci aktuálně potřebné.

Výsledky výzkumu potvrzují význam nabídky podpůrných opatření ze strany mateřských škol, jak pro děti, tak pro rodiče. Odborná podpora by měla být **dostupná, variabilní a citlivě reagující na individuální potřeby rodin**. Ze strany vedení škol a jejich zřizovatelů by mělo být podporováno další vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti školního poradenství.

Bibliografie

- ALWAELY, S. A., YOUSIF, N. B. A. a MIKHAYLOV, A. Emotional development in preschoolers and socialization. *Early Child Development and Care* [online]. 2021, 191(16), 2484–2493. [cit. 2025-09-03]. ISSN 1476-8275. Dostupné na: <https://doi.org/10.1080/03004430.2020.1717480>
- BAILEY, M. J., SUN, S. a TIMPE, B. Prep school for poor kids: The long-run impacts of Head Start on human capital and economic self-sufficiency. *American Economic Review* [online]. 2021, 111(12), 3963–4001. [cit. 2025-09-03]. ISSN 1944-7981. Dostupné na: <https://doi.org/10.1257/aer.20181801>
- BESI, M. a SAKELLARIOU, M. Transition to primary school the importance of social skills. *International Journal of Humanities and Social Science* [online]. 2019, 6(1), 33–36. [cit. 2025-09-03]. ISSN 2394-2703. Dostupné na: <https://doi.org/10.14445/23942703/IJHSS-V6I1P107>
- BION, W. R. *Learning from experience*. London: Heinemann, 1962. ISBN 9780433106509.
- BOWLBY, J. *Vazba: teorie kvality raných vztahů mezi matkou a dítětem*. Praha: Portál, 2023. ISBN 9788026218446.
- ESHCHANOVA, G. Socialization of preschool education. *Science and Innovation* [online]. 2023, 2(1), 173–176. [cit. 2025-09-03]. ISSN 2181-3337. Dostupné na: <https://doi.org/10.5281/zenodo.7542060>
- GIALLO, R., TREYVAUD, K., MATTHEWS, J. a KIENHUIS, M. Making the transition to primary school: An evaluation of a transition program for parents. *Australian Journal of Educational & Developmental Psychology* [online]. 2010, 10, 1–17. [cit. 2025-09-03]. ISSN 1446-5442. Dostupné na: https://web.archive.org.au/awa/20110120165549mp_/http://pandora.nla.gov.au/pan/23263/20110121-0009/www.newcastle.edu.au/Resources/Research%20Centres/SORTI/Journals/AJEDP/Vol%2010/V10_giallo_et_al.pdf
- GOLDFELD, S., PRICE, A., SMITH, C., BRYSON, H. a O'CONNOR, M. *Early childhood development in Australia: Findings from the AEDC 2015*. Melbourne: Centre for Community Child Health, Murdoch Children's Research Institute, 2016.

- HEJZLAROVÁ, M., MOURALOVÁ, M. a KONRÁDOVÁ, K. Nástup do veřejné mateřské školy v České republice: sonda do adaptace rodiče. *Orbis scholae* [online]. 2021, 15(1), 57–81. [cit. 2025-09-03]. ISSN 2336-3177. Dostupné na: <https://doi.org/10.14712/23363177.2021.7>
- KAMBOURI, M., WILSON, T., PIERIDOU, M., FLANNERY QUINN, S. a LIU, J. Making partnerships work: Proposing a model to support parent-practitioner partnerships in the early years. *Early Childhood Education Journal* [online]. 2021, 50(4), 639–661. [cit. 2025-09-03]. ISSN 1082-3301. Dostupné na: <https://doi.org/10.1007/s10643-021-01181-6>
- KHOJANAZAROVA, N. The essence of socialization of children in preschool educational institutions on the basis of a systematic approach. *World Bulletin of Social Sciences* [online]. 2022, 7, 5–7. [cit. 2025-09-03]. ISSN 2749-361X. Dostupné na: <https://scholarexpress.net/index.php/wbss/article/view/515>
- LAM, M. S. a POLLARD, A. A conceptual framework for understanding children as agents in the transition from home to kindergarten. *Early Years* [online]. 2006, 26(2), 123–141. [cit. 2025-09-03]. ISSN 1472-4421. Dostupné na: <https://doi.org/10.1080/09575140600759906>
- LIPNICKÁ, M. *Poradenská činnost učitele v mateřské škole*. Praha: Portál, 2017. ISBN 9788026211744.
- MACHOVCOVÁ, K., BELÁŇOVÁ, A., KOSTELECKÁ, Y. a MCCABE, M. Rodičovské vnímání dětských potřeb a rozhodnutí vzdělávat doma. *Studia paedagogica* [online]. 2020, 25(1), 33–50. [cit. 2025-09-03]. ISSN 2336-4521. Dostupné na: <https://doi.org/10.5817/SP2020-1-2>
- MORGAN, H. Does high-quality preschool benefit children? What the research shows. *Education Sciences* [online]. 2019, 9(1), 19. [cit. 2025-09-03]. ISSN 2227-7102. Dostupné na: <https://doi.org/10.3390/educsci9010019>
- NIESEL, R., LISÁ, D. a GRIEBEL, W. *Poprvé v mateřské škole*. Praha: Portál, 2005. ISBN 9788026208898.
- PICKOVÁ, H. Proč moje děti nechodí do mateřské školy. Přístup rodičů, jejichž rozhodování neomezuje socioekonomické znevýhodnění. *Orbis scholae* [online]. 2017, 11(1), 51–69. [cit. 2025-09-03]. ISSN 2336-3177. Dostupné na: <https://doi.org/10.14712/23363177.2017.17>
- SIRAJ-BLATCHFORD, I., SYLVA, K., MUTTOCK, S., GILDEN, R. a BELL, D. *Effective leadership in the early years sector: The ELEYS study*. London: Institute of Education, University of London, 2008. ISBN 9780854736870.
- SYLVA, K., MELHUISE, E., SAMMONS, P., SIRAJ-BLATCHFORD, I. a TAGGART, B. *The Effective Provision of Pre-School Education (EPPE) Project. Technical Paper 12: The final report – Effective Pre-School Education*. London: Institute of Education, University of London, 2004. ISBN 0854736034.

- ŠMELOVÁ, E. Předškolní vzdělávání očima rodičovské veřejnosti. *Pedagogická orientace* [online]. 2005, 15(1), 52–57. [cit. 2025-09-03]. ISSN 1805-9511. Dostupné na: <https://journals.muni.cz/pedor/article/view/1391>
- WELCHONS, L. W. a MCINTYRE, L. L. The transition to kindergarten: Predicting socio-behavioral outcomes for children with and without disabilities. *Early Childhood Education Journal* [online]. 2017, 45, 83–93. [cit. 2025-09-03]. ISSN 1573-1707. Dostupné na: <https://doi.org/10.1007/s10643-015-0757-7>
- WINNICOTT, D. W. *The maturational processes and the facilitating environment: Studies in the theory of emotional development*. London: Hogarth Press, 1965.
- WINNICOTT, D. W. Zrcadlící role matky a rodina ve vývoji dítěte. In: *Hraní a realita*. Praha: Portál, 2018, s. 153–161. ISBN 9788026215674.

Mgr. Klára Hlůžová

Katedra pedagogiky

Univerzita Karlova, Filozofická fakulta

Nám. Jana Palacha 2, 116 38, Praha 1, Česká republika

klara@psycholog-hluzova.cz